

Állásfoglalás

az érdekképviselési tagságra vonatkozó, illetve a tisztségviselésre utaló különleges adatok kezeléséről

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) módosításáról szóló 2003. évi XLVIII. törvény új rendelkezésként a különleges adatok sorába emelte az „*érdek-képviselési szervezeti tagságra*” vonatkozó adatokat.

E módosításra az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkhoz szükséges jogharmonizációs feladatok körében, az Európai Parlament és a Tanács "az egyénnek a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos védelméről és ezeknek az adatoknak a szabad áramlásáról" szóló 95/46/EK. irányelvéhez való teljes összhang megteremtése érdekében volt szükség. A "különleges adatok" közé tehát fel kellett venni a szakszervezeti tagságra vonatkozó adatot, azonban – tekintettel a magyar jogi szóhasználatra – a szakszervezeti tagság helyett az "érdekképviselési tagság" kifejezés került a törvénybe.

Az adatvédelmi törvény a különleges adatokat szigorúan védi, például azzal, hogy előírja: „*különleges adat akkor kezelhető, ha ... az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul*”, vagy azt törvény meghatározott célra elrendeli.

Közbevetőleg kell megjegyezni, hogy a munkavállalói érdekképviselési tagdíjfizetés önkéntességéről szóló 1991. évi XXIX. törvény azon rendelkezése, amely szerint a munkáltató köteles „*évenként egy alkalommal - az érdekképviselési kérelmére - a kérelmező munkavállalók nevét és a levont tagdíj mértékét tartalmazó jegyzéket az eltelt időszakra vonatkozóan összeállítani és az érdekképviselési rendelkezésére bocsátani*”, január elseje után már nem tekinthető olyan előírásnak, amely alapján a szóban forgó jegyzék elkészíthető lenne. Az érdekképviselési szervezeti tagságra utaló adat ugyanis január elsejétől olyan különleges adat, amely az Avtv. 3. § (2) b) pontja szerint csak akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy az „*nemzetközi egyezményen alapul, vagy Alkotmányban biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében törvény elrendeli*”. Ennek a követelménynek a 1991. évi XXIX. törvény nem felel meg.

Miután olyan törvényi előírás nincs, amely az érdekképviselési szervezeti tagságra vonatkozó adatok kezelését elrendelné, azaz például a munkáltató számára lehetővé tenné ezen adatok nyilvántartását, egyértelmű, hogy csak az érintettek írásos hozzájárulása alapján lehet jogszerűnek tekinteni a szóban forgó adatok gyűjtését, felvételét, rögzítését, rendszerezését, tárolását, megváltoztatását, felhasználását, továbbítását, nyilvánosságra hozatalát, stb.

Az elmúlt hetekben az adatvédelmi biztos megvizsgálta, hogy megfelelnek-e a január elsejétől hatályba lépett törvényi előírásoknak azok a nyilatkozatok, amelyeket a különféle érdekképviselési szervek a tagjaik rendelkezésre bocsátanak, és amelyekkel a tagok ez idáig megbízták a munkáltatót azzal, hogy az érdekképviselési (szakszervezeti) tagdíj összegét a fizetésükből levonja, és azt az érdekképviselési szervek részére átutalja.

A megismert, jelenleg használt nyilatkozatok általában tartalmazzák:

- a kitöltő személy azonosításához szükséges adatfajtaikat (név, anyja neve, lakcím);
- azt a kijelentést, miszerint a nyilatkozó személy egy megnevezett érdekképviselési szervezet tagjaként bízta meg a – nyilatkozatban névvel azonosított – munkáltatót az érdekképviselési tagdíj levonásával, elkülönítésével és az érdekképviselés részére történő átutalással;
- a megbízás érvényességének idejét (általában: visszavonásig);
- az érdekképviselés számlaszámát, ahová az átutalást teljesíteni kell.

Meg kell említeni, hogy a megismert érdekképviselési belépési nyilatkozatok szerint a tagoknak lehetőségük volt, illetve van választaniuk a fentiekben ismertetett megbízási nyilatkozat kitöltése, vagy a tagdíj készpénzben történő befizetés között, így a munkáltató megbízására vonatkozó nyilatkozat kitöltésének önkéntessége nem vitatható.

Egyértelmű tehát, hogy mindazok a nyilatkozatok, amelyek a fentiekben ismertetett adattartalmúak, megfelelnek a január elsején hatályba lépett új követelményeknek is. Az ilyen nyilatkozatok tartalmuk alapján adatkezelési rendelkezésnek tekintendők, hiszen egyfelől a tagdíj átutalására vonatkozó – törvényi előíráson alapuló – megbízás csak a közölt adatok felhasználásával teljesíthetők, másfelől az Avtv. előírása szerint *„az érintett kérelmére indított eljárásban a szükséges adatainak kezeléséhez való hozzájárulását vélelmezni kell. Erre a tényre az érintett figyelmét fel kell hívni.”* (3. § (6) bekezdés.).

A fentiek szerinti adattartalmú nyilatkozatok esetében az Avtv. egyéb követelményei is érvényesülnek, hiszen – a cél eléréséhez elengedhetetlenül szükséges és elégséges személyes adatokat tartalmazó, – a különleges adatra utaló nyilatkozatokat önkéntesen, megfelelő

tájékoztatás alapján, és írásban tették meg az érintettek, továbbá a tagdíjlevonásra vonatkozó megbízások visszavonásig érvényesek.

A január elsejétől megváltozott jogszabály annyiban mindenképpen új helyzetet teremtett, hogy az érdekképviseleti tagságra vonatkozó adatokat tartalmazó – meghatározott céllal és adattartalommal elkészített – nyilatkozatokat kizárólag a bérszámfejtéssel foglalkozók kezelhetik (gyűjthetik, tárolhatják, használhatják fel, stb.), és nekik kell arról gondoskodniuk, hogy ezen adatokat mások (például a vezetők) ne ismerhessék meg.

Új helyzetet jelent továbbá az is, hogy az érdekképviseleti tisztségviselésre vonatkozó adatok kezeléséhez az érintetteknek kell írásbeli nyilatkozatot tenniük, tehát nem felel meg a törvényi követelményeknek, ha az érdekképviseleti szerv ad tájékoztatást a munkáltatónak (esetleg lista formájában) a tisztségviselőiről.

Az érdekképviseleti tisztségviselőkre utaló különleges adatok munkáltatók általi kezelésénél – amelyre a jogvédelem érvényesítése miatt van szükség – arra kell figyelmet fordítani, hogy:

- az adatkezeléshez szükséges írásbeli hozzájárulási nyilatkozatok csak a legszükségesebb adatokat tartalmazzák;
- az elengedhetetlenül szükséges adatok kezelésének menetéről, módjáról és felhasználhatóságáról (gyűjtéséről, tárolásáról, megismerhetőségéről, törléséről) a munkáltatók és az érdekképviseleti szervek írásban egyezzenek meg.

Adatvédelmi biztosként végezetül fontosnak tartom leszögezni, hogy a szóban forgó törvénymódosítással az adatalanyok védelme érdekében került az érdek-képviseleti tagságra vonatkozó szenzitív adatfajta a különleges védelmet élvező adatok közé az adatvédelmi törvénybe. Felhívom arra is az érintettek figyelmét, hogy a szigorúbb adatvédelmi követelmények mellé szigorúbb büntetőjogi védelem is tartozik: ha valaki különleges személyes adatra követ el visszaélést, akkor őt – ha egyéb feltételek is fennállnak – büntett miatt akár három évig terjedő szabadságvesztéssel sújthatja a bíróság.

B u d a p e s t, 2004. február 26.

Dr. Péterfalvi Attila